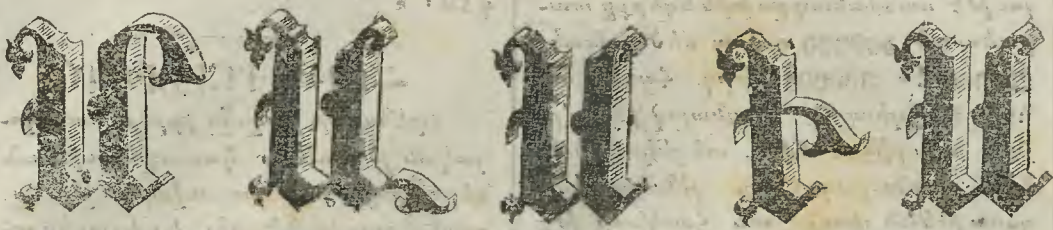

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան դին և Պոլսոյ համար 450 դր.
» Գաւառաց » 460 »
» Օտար երկիրներու » 480 »
վեցամսեայ և Պոլսոյ » 75 »
» Գաւառաց » 80 »
Խորանշինք թերթի դին 60 փր.
Ծանուցման առող մէկ անգամի հա-
մար 2 դրուշ, երկու անգամի հա-
մար 60 փարսոյ, աւելի անգամներ-
բաւ համար 40 փարսոյ :

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՋԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 45 ՕՐԱՆՍՏՈՒ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պատերազմին վրայ եկած վերջին լուրերէն կը հասկնանք որ Գաղղիացիք չեն կրցած Բուսիսացոց յառաջխա-
ղացութիւնն արդեւոր եւ վերջապէս
Շարունէն ալ քաշուելով փարիզի ճան-
քան լայն թողուցեր են անոնց առջեւ :
Բրուսիացիք ալ չարունակ յառաջ կը
քաշեն :

Գաղղիացոց այս նահանջն ոտու-
գիւ ապշութիւն կը պատճառէ ամե-
նուն : Հեռագիրն անդադար չուր
կը բերէ թէ Գաղղիոյ մէջ ընդհանուր
եռանդ կայ : Գէնը առեւելու եւ թըշ-
նամոյն դէմ կուտի երթալու : Այս լուրը
բնաւ չհամաձայնիր իրաց վիճակին հետ :
Պէր մնացին չարժաւն տրահապան զին-
ուորները որոց դուստրը 400000 մար-
դու կը հասնէին : Ո՛ր մնացին հին
զօրանանները որ քանի մը հարիւր
Էւրոպ. մարդ չէին : Գաղղիացիք
հանել ո՛ր մնացին վերջապէս 20-30
տարեկան Գաղղիացիները որք ի զէն
կոչուեցան, եւ որոց դուստրը միլիոն-
ներու կը հասնէին : Արդեօք դեռ չե՞ն
պատրաստուած, արդեօք պէտք եղա-
ծին չափ զէնք եւ ուրիշ հանդերձանք
չունին, արդեօք նոր զէնքերը դու-
ստծիւր վարժութեան կը դրոշմեն, ա-
նոնց եւ ոչ մէկն յայտնի է :

Ռուսիոյ այս է առ այժմ որ Գաղ-
ղիացիք յարձակողական պատերազմ
ընելու վիճակի մէջ չըլլալն զատ, թըշ-
նամոյն յառաջխաղացութիւնն արդի-
շէրու ալ կարող չեն երեւիր, եւ միայն
փարիզն ամրացնելու կաշխատին : Հզօր
գլխաւորութիւն մ'ընելու որոշմամբ :
Լրագրացումսն խօսքին նայելով, Գաղ-
ղիացոց նահանջը ռազմագիտական
հնարք մ'է, որպէս զի պատրաստուելու
վրայ եղած իրենց նոր զօրութիւննե-
րը կազմուել ժամանակ աւնենան, թըշ-
նամոյն ահազ զօրութիւնը բաժնեն,
եւ անոր մէկ մասը փարիզի հզօր ամ-
րութեանց հետ պատերազմած ժա-
մանակ իրենց զինուորական բոլոր ու-
ժովը միւս մասին հետ կուտին :

Իսկ Գերմանացիք, ընդհակառակն,
այնչափ աներկմիտ են իրենց յաջողու-
թեան վրայ, այնչափ վստահութիւն
ունին քիչ օրէն փարիզ մտնելու, որ
Պէրլինէն ու Տրէվտայն փարիզ շոգե-
կատարով զօրաբանական ուղեւորու-
թիւն մը կը պատրաստեն Լէյքցիկի
մէջ :

Պ. Լուի Պրան Գաղղիացի մեծ
պատմադիրը՝ որ 1848ի հասարա-
կապետութեան ժամանակ պաշտօնէա-
թիւն ըրած եւ իր ռակապարական
գաղափարաց պատճառաւ վերքիւր-
հելուի պէս իր կեանքն աքսորի մէջ
կանցնէ, ներկայ պատերազմին վրայ
Լոնտրայէն հետեւեալ նշանաւոր նա-
մակը կը զէր փարիզի թան լրագրիւն :

« Լոնտրա 8 օգոստոս »

« Իր երկիրը պաշտոնը մարդու մը
սիրտը դրաւող ամենաբաւական դժա-
շուհներով սիրտս յուզուած, միտքս
բողբոլիւն պաշարուած, այն չա-
րիքներով որոց ենթարկեցին Գաղ-
ղիա, եւ այն վտանգներով զորս իր
վրայ հրաւիրեցին, տկանջս անդա-
դար որոտացող թնդանթներուն չը-
ռինդին բացած՝ զոր անհնար է լսել,
կսկիւմ դրել այս նամակս՝ առանց
գիտնալու թէ վրաս զօրութիւն պիտի
դանեմ աւարտելու : »

« Այն արտաքին լուրերը զոր
դուք արդէն գիտէք, հոս հասան այն
միջոցին՝ ուր բնաւ չէին ուղարկուի :
Առաջին զգացումը որ ամեն սրտե-
րու մէջ արթնացան, անպատում
զարմանք մ'եղաւ : Պատերազմն ար-
իւնուելու եւ շատ մ'երկար ու անու-
րոշ հարուածներով նշանաւոր պիտի
ըլլար : այս էր ամենուն կարծիքը :
Բայց Գաղղիացոց Սարալուքի առջեւ
ձեռք բերած թիւթեւ յաջողութեան
ետեւէն այնչափ շուտով ձախողու-
թեանց հասնելը, ինչպէս ի վիճի մ-
պուրի եւ ի վերջ, մէկուն մտքէն չէր
անցնէր հոս : Ուստի եւ շատ խոր աւ-
պաւորութիւն ըրաւ : »

« Գաղղիոյ կառավարութեան չա-
փազանց դիւրագրգռութիւնը, այն
գոռոզ եւ բուռն կերպը որով այն
դիւրագրգռութիւնը յայտնուեցաւ,
բանաւոր երեւցած զիջումներով՝ դո՛հ
ըլլալ չուզելը : Բրուսիոյ կառավարու-
թիւնը զրոգեւոր զոնէ առեւել-
այլ լանքը՝ այնպիսի պահանջներ
բով որոց չէր կրնար հանդուրժել անոր
գոռոզութիւնը, 1856ի դաշնագրու-
թեան յայտնի մէկ պայմանին հակա-
ռակ Եւրոպիոյ միջնորդութիւնը մե-
ծելով վերադադրեալ այն յաղթական չը-
տաւը՝ որով այս մեծ պատերազմին
նշանը արուեստաւ, այս ամեն պարա-
դանքը կը կարծեցնէին Միջ զիջուող
թէ նաբօլէան կատարեալ ապահովու-
թիւն ունէր իր յաջողութեանը վրայ :
Թէ երկար ժամանակէն ի վեր պատ-
րաստած էր զայն : Թէ Գաղղիական
զինուոր անդիւնդիւրի գերադասու-
թեան վրայ ունեցած վստահութիւնն
ամուր հիմանց վրայ հաստատուած էր :
Թէ լաւ պատրաստուած պատերազմ
յատակադիւմ մ'ունէր, եւ թէ Իբր-
սիա՝ յանկարծակի պատերազմի թի-
նուելով՝ մեծ դժուարութեամբ պիտի
կրնար դէմ դնել : »

« Ուստի մեծ եղաւ ամենուն զգո-
մանքը երբոր անսան որ Գաղղիա իր
խանակ իր արող շարժումներով թըշ-
նամին չիթիւցնելու, կարծես թէ
գիտնամբ կը դանդաղէր, ինչ կրնայ
ըլլար կրտէին ամեն տեղ, այս անհաս-
կանալի յապաղման պատճառը : Ին-
չո՛ւ համար ժամանակ կը թողուր Բը-
րուսիոյ իր զօրութիւններն համալրմ-
բերու, եւ Գերմանիոյ զանազան տէ-

րութեանց ալ իրենց չանքը միացը-
նելու : Այս ընթացքն այն աստիճան
տարօրինակ կը թուէր, որ բողբոլե-
ղան թէ քանի մ'աւուր անգործու-
թիւնը որ դարեւր ըսել էր՝ ռազմա-
գիտական մեծ խորհուրդ մ'ունէր,
որուն գաղանքը քիչ օրէն յայտնի
պիտի ըլլար աշխարհիս : Շատերն ալ ու-
րիշ կերպ գաղանքին կասկածեցան
թէ կայսեր կառավարութիւնը սխալ
կէտէ մը ճանբայ եղած էր : Թէ ժան-
րապէս սխալը կամ խաբուել էր Պա-
վիէրայէ, Վիլիթմայէրի եւ հարաւա-
յին ուրիշ տէրութեանց լուս տըրա-
մադրութեանց վրայ : Թէ կարծեր էր
որ կրնար իրեւ իրեն գաշակից հաշ-
ուել զանոնք որք ընդհակառակն իր-
բու թշնամի իր դէմ պիտի ելնէին,
եւ թէ այս չարաշուք սխալն իր յա-
տակալից մէջ օրէն միւսը փոխելու
հարկադրէր էր զինքը, որն որ դերե-
րը կը փոխէր, իր յառաջխաղացու-
թիւնը կարդիւրուր, զինքը բացարձակ
խոհմութեան կը հարկադրէր : Եւ
պաշտպանողական վիճակի մէջ կը դը-
նէր : »

« Բայց այս ենթադրութեան մէջ
անգամ ոչ ոք, նորէն կրտնմ, չէր ըս-
պասեր այն հետզհետէ կրկնուած կայ-
ծակի հարուածներուն՝ զոր վերջին հե-
ռագիրները բերին, այնչափ անհնար
կը թուէր որ կայսրութիւնն այսպէս
յախտուն կերպով խաղ մը խաղայ, ա-
ռանց գրեթէ վստահ ըլլալու որ պի-
տի չափի : այնչափ մեծ հռչակ հան-
ուել էր Շարունէնուն եւ Միթիայ-
նէօններուն վրայ, եւ մանաւանդ այն-
չափ վարժեցուցիչ էին զայլապէս՝ Գաղ-
ղիոյ զօրաց քաջութեան վրայ այնպի-
սի բան մը տեսնելու, որ պատանդով
բաղդին տիրաբար կիշխէ : »

« Այս ընդհանուր կարծեաց միջո-
ցին երեւակայեցէք այն խոր ապշու-
թիւնը որուն մէջ Միջգիւղացիք ինկան
երբոր լսեցին թէ Վիլիթմայէրի քով
պատերազմ մը կորսուելէ ետեւ՝ Մար-
թիան մարաշխախտ ալ մեծ ճակատա-
մարտ մը կարուսեր էր, թէ Բուսիս-
ցիք Գաղղիոյ հողը մտեր յառաջ կը
քաշէին, թէ մեծ հարկադրուել էինք
արդի քաղաքակրթութեան մայրա-
քաղաքը՝ ամենոց ճանքան պաշտպանե-
լու, եւ թէ փարիզ պաշարման վիճա-
կի մէջ դուրեւր էր : Հո՛ւ տեղն է դո-
շերու : Այս է այն աղագայ վտանգը,
յիշ իրենց բաղդը մէկ մարդու մը կամ
քէն կախեալ կը թողուն : »

« Վստի զի, երբէք, բնաւ երբէք,
մեր զինուորներուն քաջութիւնն ու
գիւցադնական անճեղքութիւնն տ-
ւելի մեծ պայծառութեամբ վստայած
չէր Միջ զիջուող աչքին : Միջուշտ պէտք
չունէին հեռադրէն խմանալու : Թէ այս
պատրաստութիւնները թշնամեաց թուոյն
անհամեմատ առաւելութեան արդիւն-
քն էին, եւ թէ այս առաւելութեամբ
հանդերձ Բուսիսցիք արեւան հեղեղ-
ներ վրայ տալով դիմէր էին յաղթու-
թեան : »

Թիւնը ասոր տարակոյս չկար, ոչ ոք
պէտք ունէր այս բանը Պէրլինէն եւ
կա՛ծ հեռադրաց մէջ կարդալու : ամեն
մարդ կանխաւ գիտէր զայն :

« Բայց այս չէին դիտեր, առաջ
սի այն անձինք որք անսխալ պէտք
էր ըլլային, որովհետեւ բացարձակ իշ-
խանութեան տէր ըլլալ կու գին, այն
աստիճան մեծ սխալներ գործէին, որք
մինչեւ անգամ Գաղղիական զօրաց քա-
ջութեան յաղթելու կարող ըլլան : »

« Ինչ որ է, բան մը զիս կը միտ-
թարէ՝ եթէ անսխալութիւն կսկիւմ-
ներ չըլլային, այն է՝ այդ տխուր լու-
րերուն հոս ըրած՝ ապաւորութեան
վրայ տիրող գաղափարը թէ Գաղղիոյ
հանճարը բացարձակապէս անպար-
տելի է : « Այդ գաղափարի վտանգ-
ները, կրտէ Միթանտարտ, որոց պա-
տասխանատուութիւնը թերեւս ներքին
է կայսրութեան քաղաքականութեան
նը վրայ ձգել, որչափ եւ կ'աշտու-
թեան փայլն աղարտեն, չեն կրը-
նար Գաղղիոյ քաջապատութիւնը կոտ-
րել : Եւ համայն աղջկն կոտորէն այն-
պիսի միահամուռ ճիգ մը կրնան յա-
ռաջ բերել, որոց արդիւնքը դերմա-
նացուց համար պարտութիւն եւ ա-
ղէա կըլլայ, եթէ ոչ խնարհակալու-
թեան ետեւէ ըլլան : « Միթանտարտ
կրտնուէր ունի, երբոր ինչպիսի մեծ
սահմաններն ընդարձակելու վրայ չըլ-
լայ, որպէս զի անոր արժանիքը մէկ
մարդու կամ գերեզատուանի մը վերա-
բերի, այլ հայրենի հողը պաշտպանե-
լու, օտարին յարձակումը վանելու, եւ
հին Գունատանի Սպարտայէն անհա-
մեմատ կերպով առաւել ամրաւորու-
րելի եղող այդ փարիզ մայրաքաղաքը
թշնամեաց բանակին մուխերը տնո-
ներու նուառութեանէն ազատելու վը-
րոյ ըլլայ, Գաղղիա այնպիսի մէկ մարդ-
մ'է, որ երտն ու վիշ միլիոն սիրտ եւ
եօթանասուն ու երկու միլիոն բու-
ղուկ ունի : Պէտք եղած տեսնի կը
ցուցնէ որ ողորդին ոտք կենելու սո-
վորութիւնը կորուսած չէ : փառք երկ-
նից, Գաղղիա ապաւում չէ 1814ի եւ
1815ի պէս : Իրմէ միայն կախեալ է
1792ի բուռն աշխարհ գտնել, թող
ինչ որ ինք է՝ ան ըլլայ : Դուրի բան
պէտք չէ : Եւ այն աստիճան վա՛յ անոր որ
չկրնայ իրարմէ դանաղանդ թէ ինչ կըլ-
նայ ընել Գաղղիոյ երբոր կոտորութեան
համար պատերազմի, եւ ինչ կրնայ
ընել երբոր Գաղղիոյ համար պատե-
րազմի : »

Գաղղիոյ նախկին Լուի ֆիլիպի թա-
գաւորին որդիքն ու թոռներն իրենց
աքսորատեաներէն նամակներ գրեցին
Գաղղիոյ ծովային գործոց եւ պատե-
րազմի պաշտօնէից, որպէս զի Գաղղիոյ
բանակին մէջ զինուորական ծառայու-
թիւն ընեն :

Աւանդմէ մէկուն՝ Ժօն Լիլի իշխա-
նին հետեւեալ մտերմական նամակը՝
զոր Պ. Պօլէ անուն երեւելի անձին զը-
րած է, նշանակալ թեան արժանի է իր

Հայրենասիրական ազնիւ զգացումներ
լուրը

Պրիւսէ 10 օգոստոս 1870

Լրագրիւններ անյադ հետաքրքրու-
թեամբ կը կարդամ սիրելի Պ. Պօլէ, եւ
նոր բան մը չեն իմացներ ինձ: Յայտնի
կերելի որ երկու կողմէն վճռական մեծ
կռուի մը կը պատրաստուին: Մեծ դեռ
չատ զօրութիւն ունինք: Վասն զի վերջա-
պէս Մար-Մանոնի զօրաբանակը միայն
աւրուած է: Յիշատարիւն շատ վրձնա-
ռած չէ, եւ ռիւսներն ալ դեռ անարատ
կեցած են: Ասկէց զատ կատարութիւններն
կայ թշնամին մեր հողին վրայ տնտեսելով
բայց պէտք է լաւ հրամանատարութիւն
ունենան: Պիտի ունենան:

Փարիզի չնկողը զգուանք կը պատ-
ճառէ ինձ: Չեմ հասկընար խորհրդարանին
ընթացքը: չեմ հասկընար թէ այսօրուան
օրս Գաղղիոյ միակ յոյսն եղող բանակնե-
րուն օգնելէ զատ ուրիշ նպատակ ունե-
ցող խօսք մը կամ գործ մ'իշխէս կըր-
նայ ընել:

Ինչ որ ալ ըլլայ ներկայ կառավարու-
թիւնը, քանի որ թշնամուոյն դէմ գնելու
հաւանականութիւն կայ, առժամանակ-
եայէն աղէկ է, որովհետեւ կազմակերպ-
եալ է: Եւ եթէ վիճակը փոխուի կրնայ
երկարիւր յաղթողին օրէնքը նա միայն
պէտք է կրէ: Բայց աւելի լաւ է դարձ-
եալ ամեն զոհողութիւն ընել: քան այդ
բանին հանդուրժել:

Բանակին մէջ կայսեր ձեռքին տակ
ծառայելու համար ըրած խնդրանքս դեռ
պատասխան մը չ'ստացաւ: Կ'սպասեմ մեծ
սրտատանջութեամբ մը: Գոր կը հասկը-
նաք: Հիմա կարգացի որ Վիլհելմուրկի
քաղաքացիները պատերազմին ժամանակ
կրակ ըրեր են թշնամուոյն վրայ: Բայ՞ մար-
դիկ: Եթէ ամեն մարդ այնպէս ընէ, եթէ
Փարիզի պաշտպանութեան վիճակի մէջ
գրուի, եթէ վերջապէս մեր բանակն իրեն
առաջնորդելով գրուի մը գտնէ, դերա-
նական ճիգերը կուզան Գաղղիոյ կեդրո-
նին մէջ կ'ապաստին, եւ իրենց Պրոսիան
կը գտնեն: Դեռ մեր կորսուած չէ, եւ ես
տակաւին մեծ շարժում մը կ'երազեմ, ո-
րով Գաղղիա թշնամին իր ծոցէն դուրս
նետէ:

Ժամերը, րոպէները թանկացին են:
ալ չեմ ապրիր:

Կը ցաւիմ ձեր վրայ: Վասն զի մեր
որոտանջութեանց վրայ զուր բան մը
աւելի ունիք, այն է հօր մը սրտատանջու-
թիւնը:

ՅԲԱՆՍՈՒ ՕՐԻՆԱՆՍԱՆ
(Իշխան Ժօնիկի)

Անգղիոյ լրագիրներն երկու կողմ
բաժնուած, ոմանք Գաղղիոյ համակրու-
թիւն կը յայտնեն, ոմանք ալ Բրուսիոյ:
Բայց կէտ մը կայ որուն վրայ ամեն ալ
համաձայն են: այսինքն ամեն ալ ի-
րաւունք կուտան Գաղղիոյ զօրաց իւ-
րազնական քաջութեանը: եւ չաբօլէն
կայսեր կառավարութիւնը կը դատա-
պարտեն այսպէս թեթեւութեամբ
այս պատերազմին մէջ նետուելուն եւ
այս աղետները Գաղղիոյ վրայ բերելուն
համար: Լաւ պատրաստութեան մը
պակասութիւնը, եւ աստիկ սարա-
փելի եւ ամենամանր հետեւանքներով
լցուած պատերազմի մ'սկիզբը ցոյց տըր-
ուած միամտական անհազուրկութիւնը
մեծ զարմանք կը պատճառէր Անգ-
ղիացւոյ, բայց քանի որ երկու պատե-
րազմով կողմանց զօրութիւն, եւ յա-
ջողութիւնն ապահովելու համար եր-
կու կողմանէ ձեռք առնուած միջոց-
ներուն վրայ ճշմարտութիւնն երեւան
կերէն, զարմանքն արհամարհանաց կը
փոխուի: այն անձանց վրայ՝ որք այս
ձախորդութիւնները բերին Գաղղիոյ
գլխուն:

Որովհետեւ երբոր պատերազմի
պաշտօնեայն (Լըպէօֆ մարալախա)
Որէնսէր ժողովը բեմին վրայ յայ-
տարարութիւն կընէր թէ ամեն բան
պատրաստ էր, եւ թէ Գաղղիա երբեք
այսպիսի լաւ պատրաստութիւն ունե-
ցած չէր: Արեւելեան սահմանագիծին
հետեւայ ամրոցներն ու բերդաքա-

ղաքները դեռ պէտք եղած պատերազ-
մական պաշարներէն զուրկ էին, եւ
հիմա հարկադրուած են խոտովանե-
լու թէ սահմանագիծին երկրորդ տա-
րածուած 500000 զօրաց մեծ բանակը
250000 էն: 300000 մարդ հազիւ ու-
նէր: Անգղիացիք գիտնալով թէ ու-
շափ դիւրին է ճիշդ տեղեկութիւն-
ներ ստանալ Բրուսիոյ զինուորական
զօրութեան վրայ չեն հասկնար թէ
Գաղղիոյ կառավարութիւնն ինչպէս
կրցաւ վաղկեան մը կասկածել Բրու-
սիոյ մէկէն ի մէկ իր պահեստի զօր-
քերը գումարելու եւ պատերազմա-
կան վիճակի մէջ գնելու դիւրութեան
վրայ: Պէտք էր գիտնալ որ 600000
մարդ պիտի խուժէին Գաղղիոյ վրայ՝
գիտուն հրամանատարութեան մը հա-
սուն խորհրդով պատրաստուած յա-
տակադ ծի մը համաձայն թուոյ շատու-
թեան ներքեւ չընկնելու համար: Գաղ-
ղիացիք շուտով յարձակողականի պէտք
էր սկսէին: Բայց փոխանակ այնպէս
ընելու, կայսրը տասն եւ հինգ օր
300000 զօրաց դուրս կ'եցած: Ըսպա-
սեց, առանց գիտնալու թէ ինչպէս
պիտի գործածէր:

Այս է գրեթէ բոլոր Անգղիական
լրագրաց դատողութեան բովանդա-
կութիւնը: Իսկ ապագային վրայ ընդ-
հանրապէս այս կարծիքն ունին, որ
եթէ Գաղղիացիք նոր ճակատամարտ
մ'ալ կ'որոնցնեն, կայսրութիւնը ընդած
է: Նաբօլէն կայսրը կամաւ կամ բռ-
նի հրաժարական կուտայ: եւ պատե-
րազմն ալ կը վերջանայ: Իսկ եթէ
Գաղղիացիք մեծ կալ յաջողութիւն մը
ձեռք բերեն, հարկաւ թշնամին Գաղ-
ղիոյ հողէն դուրս վանելու եւ իրենց
պարտութեանց վրէժը հանելու պիտի
ճգնին: այն ժամանակ պատերազմը պի-
տի երկարի, եւ խաղաղութիւնն ո'վ
գիտէ ո'րչափ ժամանակ պիտի հեռու-
նայ:

Գերմանիոյ Ռայթար քաղաքէն Պը-
րիւսէի խուռնալ լրագրին գրուած
նամակ մը վերջին երեք պատերազմ
ներուն մէջ գերմանացւոց կորուստը
հետեւեալ կերպով կը հայտնէ:

Գերմանացւոց կորուստը վիսէմ
պրիկի կուրին մէջ 3060 մարդու,
վորթի կուրին մէջ 15—16000 եւ Սար-
պըրուքի կուրին մէջ 9000 հասած է:
գումար 31—32000: վերաւորեալներն
ալ մէկ տեղ:

Այս թիւերը շատ պակաս են ու-
րիշ լրագրաց հրատարակածներէն:
Բայց այսչափն ալ կը ցոյցնէ, թէ
Գաղղիացիք ինչ զարմանալի քաջու-
թեամբ կուտեն են իրենցմէ շատ ա-
ւելի զօրութեանց դէմ: Գլխաւորա-
պէս վիսէմպուրկի պատերազմին մէջ
գերմանացւոց ըրած կորուստն մե-
ծութիւնը կը ցոյցնէ թէ զաղ-
ղիացիք յուսահատական գիմադ-
րութիւն մ'ըրեր են իրենցմէ վեց-
պատիկ առաւել զօրութեան: որովհե-
տեւ հայրէ 10000 հող: Ըլալով, 7—
8000 մարդ ջարդեր են:

Գաղղիական Բիւպլիք լրագիրը կը
հաւատնէ թէ 200000 Շարքո հրացան
Անգղիայէն Գաղղիա հասեր են:

Հռոմէն փարիզի Բաէս լրագրին
կը հեռագրեն թէ Պապին արտաքին
գործոց պաշտօնեայ կարգինալ Անթո-
նէլին պաշտօնական կերպով Բրուսիոյ
թագաւորին ուրախակցութիւն յայտ-
ներ է Գերմանական զինուոց յաջո-
ղութեանը վրայ:

«Այս բանը, կըսէ գաղղիական
լրագիրը, մեկնութեան պէտք չունի:
Հռոմի մէջ՝ նոր ծագած ասուղը կող-
ջունեն, եւ Գաղղիայէն երես կը դար-
ձնեն՝ կորուսած համարելով զայն: Ե-
կեղեցւոյ վիճակաց անխալով հայտնի

հօգը չէ որ Գերմանական բանակնե-
րը՝ բողբոջակնութեան Մարսէլէն չեն
ձայնովը պատերազմ ընեն Գաղղիոյ
դէմ: »

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՒՐ

Օրէնսդիր ժողովն իրիւս ստիպո-
ղական ընդունեց կառավարութեան
ներկայացուցած առաջարկութիւնը,
չորսով գործակի ներքեւ կը կոչուին ա-
մեն հին զօրական, ամուսնացեալ կամ
օչ, 25էն 35 տարեկան, ամեն պաշ-
տօնակալ մինչեւ 60 տարեկան, եւ
ամեն առողջ զօրապետ մինչեւ 70 տա-
րեկան:

Պէրլին 25 օգոստոս առաւօտ:
Պաշտօնական: Պար Լը Տիւք 24
օգոստոս իրիւս: Գաղղիացիք Շա-
րլէն քաղաքացան: Մեր յառաջադա-
ները Շարլէն անդին հասած են: Մեր
բանակը շարունակ յառաջ կը լինի:

Փարիզ 25 օգոստոս: առաւօտ:
Պաշտ. օրագիրը կըսէ թէ 750 միլիո-
նի փոխառութիւնը լցուելով ստորագ-
րութիւնը գոյուցեալ:

Լոնտրա 24 օգոստոս:
Պանքան իր սթոնթօն 41 իլուց:
Փարիզ 25 օգոստոս իրիւս:

Պաշտօնական Օրագիրը կըսէ թէ
Բրուսիացի ձիաւորաց զուգըր Հօթ-
Մարնի մէջ Տիւ—Լըվան եւ չրջականե-
րը գրաւած են: 150 Բրուսիացի հեծ-
եալ երէկ Շարլն եկան, բայց չտապով
ճանրանին զարձակելով մեկնեցան:
Բրուսիացի զրահաւոր հեծեալներ Սէն-
Ռմի բանակած են: Թուրի մէջ պահպա-
նութիւն ընող շարժուն պահպան զօ-
րաց երկու վաշտ՝ քաղաքէն դուրս
յարձակելով մեծ վնաս տուին թըշ-
նամեաց:

Փարիզ 25 օգոստոս, իրիւս:
Այսօր Թրօշիւ զօրապետէն ըստո-
րագրեալ հրամանագիր մը կը պատ-
ուիրէ փարիզէն վաճառել այն ամեն
մարդիկը որ ապրեալ մննաւ տունն:
Եւ որոց ներկայութիւնը հասարակաց
բարեկարգութեան եւ անձանց ու ըն-
չից պաշտօնութեան վտանգ կրնայ
բերել: Նմանապէս փոխտել այն ան-
ձինքը որք քաղաքին պաշտպանու-
թեան եւ ընդհանուր ապահովութեան
միջոցները տկարացնելու կամ անոնց
արգելք ըլլալու գործով մէջ գտնուին:
Կը հաւատեն թէ զինուորական
առաջարկութիւնները քննելու պաշտօն
ունեցող յանձնաժողովը պիտի առա-
ջարկէ որ 20 էն 30 տարեկան եղող
բոլոր մարդիկ զինուորութեան կոչուե-
լէ զատ, 30 էն 35 տարեկան եղողնե-
րն ալ կոչուին:

Վիեննա 25 օգոստոս:
Պաշտօնական Կաղէթը սուտ կը
հանէ Ծօթէք կոմսին պաշտօնով Բրու-
սիացւոց բանակին կեդրոնն երկալը:
Նշանապէս սուտ կը հանէ Աւստրիոյ
զինուորական պատրաստութիւնները:

Փարիզ 26 օգոստոս:
Կառավարութիւնը հետեւեալ տե-
ղեկութիւններն հաղորդեց առանց
բան մը ծածկելու: Պրիէնի մօտ
թշնամեաց ձիաւորներ տեսնուեցան:
Լանկի մօտ տեսնուած յուսանները
դէպի Շարլն քաղաք Բրուսիական բա-
նակը կը դառնան: Կը հաւատեն թէ
Բրուսիոյ զահաժառանգ իշխանը օգոս-
տոս 23 էն Սէն—Տիլիէ հասած էր:
Թուր պաշարող Բրուսիացի զօրաց
կէսը դէպ ի նանսի կը լինի:

Թուր արիւարար ինքզինք կը պաշա-
պանէ: Մինչեւ հիմա պաշարեալներէն
15 հողի միայն մեռեր կամ վերաւոր-
ուեր են: Իսկ Բրուսիացիք ծանր կո-
րուստներ կրեցին:

Թշնամին դէպ ի վառէն կը քալէ:
Սթընէի չրջակայ ժողովուրդները քա-
ջութեամբ ինքզինքնին կը պաշտպա-
նեն եւ շատ վնաս կուտան Բրուսիաց-
ւոց:

Փարիզ 26 օգոստոս, իրիւս:
Հաղորդուած տեղեկութիւնք:
—Յարպուրկի գիւցաղնարար ինքզինք
կը պաշտպանէ: Բրուսիացիք երկու
անգամ փորձ փորձեցին բերդն յար-
ձակմամբ առնելու, բայց առաջին ան-
գամուն 500 եւ երկրորդին 1000 հո-
գի կորսնցնելով եւ քաղաքացան: Բեր-
դին հրամանատարն իմացուց որ այ-
սուհետեւ բնաւ պատգամաւոր չըն-
դուին: Եթէ հարկ ըլլայ բերդը վա-
ռեղով պիտի նետէ ու չպիտի յանձնէ:
Քշնամեաց ձիաւորներ տեսնուե-
ցան Ռեմսէն 12 քիլոմէթր հեռու:

Բրուսիացւոց զօրքերը կերելի որ դէպ
ի վառէն եւ Սթընէյ կը քալեն: Գա-
նի մը հաղար Բրուսիացիք կան վէր-
տիւնի չըլլականները:

Մերակուտի ժողովին մէջ Պ. Պիւ-
սոն՝ Պետական խորհրդին նախագահն՝
ըսաւ թէ Պաղէնէն այսօր հեռագիր
եկած չէ, բայց պաշտօնէից եկած տե-
ղեկութիւնները կը հաստատեն: Թէ
մեր բանակներուն վիճակը խիստ լաւ է:

Օրէնսդիր ժողովին մէջ ներքին
գործոց պաշտօնեան ըսաւ թէ դահա-
ժառանգ իշխանին բանակն իր ընթաց-
քը դադարեցուցած կերեւէր, բայց ե-
րեկուրէն ի վեր փարիզի վրայ քալել
սկսած է:

Պրիւսէ 25 օգոստոս:
Խորհրդարանին մէջ Պարոն Ան-
թան՝ հարցման մը պատասխանելով
սուտ հանեց Պէլէքայի հողին բռնա-
բարուելուն զոյցը, եւ յայտնեց թէ
Պէլէքայի կառավարութիւնը հաճու-
թիւն չտուաւ որ Բրուսիացւոց վերա-
ւորները Պէլէքայի հողէն անցունեն:
Պէրլին 25 օգոստոս:

Օգոստոս 18 ձիաւորամարտին
մէջ մեր կորուստը 40000 մարդու կը
հանի: Այս յաղթութեան համար 100
թնդանօթ արձակուեցաւ ուսուր:

ՍՈՒՐԻՍՏԱՆԻ ՀԵՌԱՄԻՐ
Վիլհելմ 26 օգոստոս
Բաժակ, Մ. Ն. Օ. 9/11—9/11
Ծախուած 10000 հալ:
Սթոնթօն իշխելու պատճառաւ բաժակ
կին գինը կը բողբոջանայ:

30 ՆՏՈ
Լոնտրա 26 օգոստոս:
Օա. Բոնս. բաց. 42/1—42/1
Փարիզ 26 օգոստոս:
Օամ. Բոնս. բաց. 42,50
» » գոց 42 ծանր
Փոխ. Ուս. 1865 300
Ռանթ Գաղղ. բաց. 60,75
» » գոց. 60,60 թուր
Ռանթ խոտ. բոց. 48,25
» » գոց 48

ՍԶԳԱՅԻՆ
ԽՆԴԻՐ ՄԵՍՐՈՐ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՄԱՏՈՒՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ
Խնդիր մը բուն նպատակէն խո-
տորել եւ աւելորդ պարագաներով նը-
սեմացունել կը նշանակէ զայն չըճա-
նալել եւ կամ թիւերեց թեկնածել:
Եթէ երկու կողման նպատակը խնդիրը
հասարակաց ատենան հանել եւ որո-
շում ստանալ է, ինչո՞ւ բուն խնդիրը
զանց առնելով կրիւք խօսուածները
հեռու եւ աւելորդ դէպքերն ու պա-
րագաները մէջ բերելով հասարա-
կութեան միտքը կը շիւղեն, որով լաւ
ծուր կը դժուարանայ:
Պարզ խօսելով խնդիրն այս է:
Մերոր բաղիկոպոսի կողմէն կը բողբո-
ուի թէ՛ Աստուածատուր վարդապետը
չինծու կտակի մը համար եղիպտո-
սէն յԱղէքանդերիա իջնալով: Փարիզ
հանրմի տուն գնացած է, ուր որ Տ-
Գապարիսանի եւ տասն երեք անձանց
(տարբեր աղգերէ) ներկայութեամբ

ազգային կնիքները վար առած է եւ տան մէջ գտնուած կահ կարասիքը ածուրդի հանած է: Իսկ եկեղեցին դարձած ժամանակը, Մեծօրի եպիսկոպոսն ըսած է Աստուածատուին թէ այս դործը ապօրինաորէն է, եւ վարդապետն ալ իբր թէ արհամարհելով՝ զիսկակապօրծ ծեծելու յանդերձն է:

Այս տեղ չորս մեծ յանցանք ունեցած կը համարուի Աստուածատուր վարդապետը: Նախ չինձու կտակի մէջ մանկը՝ երուսաղէմի մաս մը հանելու համար, երկրորդ՝ վարդապետն կամ առաջնորդի կնիքները վար առնուելը, երրորդ՝ առանց վարչութեան եւ առաջնորդի գիտութեան՝ կահ կարասիքը ածուրդի դնելը: Չորրորդ՝ այս ապօրինի դործերը Ս. Առաջնորդէն քննուած ժամանակ՝ սրբազանն անպատուելը եւ աղի երեւելիները ծեծելու փորձ փորձելը: Ճշմարտութեամբով մեծ յանցանքներ են ասանք, եւ թէ ստոյգ ըլլային:

Բայց Աստուածատուր վարդապետն ալ ինքը զինքը կարգադրած է հետեւեւեւ եղանակաւ: Նախ թէ չինձու կարծուած կտակը վաւերացնել է տեղւոյն երկու պատուաւոր ազգայիններէն, եւ կտակարարին ստորագրութեամբն եւ կնիքով եւ որուն մէկ օրինակը կտակարարին անուակին մէջ, մէկը կտակաւորարին քով եւ մէկն ալ տեղւոյն վարչութեան քով կը պահուին, եւ որուն վրայ կտակած չունենալով՝ իւրը աշխարհէն հրաւիրուելու համար: Բայց ասկէ՝ կտակին վաւերականութեան շատ օրինակներ ապացոյցներ կան, որք ի ստիպել հարկին կը ներկայացունին հասարակութեան անտեղին հակառակորդաց վաւերական կարծեւած կտակն ո՞ր է արդեօք: Ինչո՞ւ հասարակութեան քննադատութեան չեն յանձնար: Գալով Աստուածատուր վարդապետին երկրորդ եւ երրորդ յանցանքներուն, զանոնք եւս Տ. Գաապարեան Յակոբ աղային իր ստորագրութեամբ բոլորովին կը ջնջէ: Գրելով ի Կ. Պօլսն երուսաղէմի փոխանորդին թէ՝ «ես իմ պարտաւորութենէս ստիպելով իրարեւել իրարաւարտելու համար, այս կտակարարութեան եւ աղդէպից լուր տուի թէ՝ եկեղեցիներէն ընտելեցէք, որպէս զի ինձ յանձնուած պարտեքս կատարեմ: Եկան նորա, եւ ոչ տաններու անձինք դուրսէն հրաւիրելով իրեն վրայ դործոյն, եւ որոյմէ մէկն ալ Աստուածատուր վարդապետն էր, սկսայ հանգուցելոյն ինձի յանձնած պարտքերը կատարել: Ասով հակացնել կուզեմ որ իմ պարտքերս եւ կատարելի եւ ոչ Աստուածատուր վարդապետը կընիքները եւ քանդեցի, եւ նա ընտելեց կարասեաց ձեռք չը զարկու եւ ոչ ածուրդի հանեց: Ինչպէս նաեւ ըստ ձեռն ստուգութեանը վկայ եւ վերջիցեալ 12 հրաւիրեալ անձինք» Այս տղերքը ճշտող Տ. Գաապարեանը ինքն է եւ ոչ ուրիշը: Գովելի ճշմարտաստութիւնն այն որ մարդ ծնել է, թո՛ղ իրեն մարդ ապրի: Այս պարագաներու մէջ զԱստուածատուր վարդապետը մահու աղմուկի դատաւարութիւն ինչ յատկանի մարդ ըլլալը ընթերցողաց կը յանձնեմ որոյնք:

Իսկ չորրորդ յանցանքը, որ է Առաջնորդին վրայ յարձակելը եւ պատուաւոր անձինքը անպատուելը, ասոր ալ ով կուզէ թող հաւատայ, մենք չենք հաւատար: Վասն զի ինչպէ՞ս կարելի է որ սոսկ վարդապետ մը տանն երկու համախորհուրդ անձանց վրայ (ինչպէս թուոյն ճշգրտութիւնը իրենք ալ կը խոստովանին) յարձակելու համարձակի: Ինչքա՞նք զիսկեք որ յիշեալ վարդապետը տանն երկու հոգեւոյ կալուածութեան զէմ դնելու չափ քաջութեամբ

թիւն չ'ունի: Իսկ եթէ յուսահատութեամբ յարձակած է, ո՞վ դիտէ ինչ՞ ճին գլխուն ինչ խաղեր խաղացած են, որ նա ալ յուսահատութեան վերջին միջոցին գիտեր է: Այնպէս համարենք որ վարդապետը յարձակած է եւ իրենք ոչ: Հասցա՞նք հոգին չանթան ձեռքէն յափշտակեց, բացաւ եւ նորա դատարն նամակները ձեռք յանձնեց դատաւանդելու: Եթէ նա յարձակում ըրաւ եւ դուք չ'ըրէք, եւ քանի որ Տ. Գաապարեանը եւ ընդ նմին տանն տանն երկու անձինքը Աստուածատուր վարդապետին կնիքները վար չառնելը եւ կահ կարասեաց ձեռք չը զարկելը կը վկայեն, ուրեմն ո՞ր պարտուղի հոգին էր որ բռնադատեց ըզր վարդապետը ստորագրել իրմէ չըզործուած այնպիսի յանցանքներ, որք կարող էին զինքը իրեն երեւադործ դատաւարութեամբ ենթարկել:

Բարեկամներ, այսօր հասարակութիւնը խորհիւ ալ գիտէ, դատել ալ նա կընայ հասկնալ թէ ո՞ր ատրիճանի հատուցեր էք վարդապետին երկեւելը, որ կը հարկադրի ստորագրել ձեր իրեն ներկայացուցած արտաբերէն գիրքը: Գիրք մը որ զինքը եղեռնադործութեան հեղինակ կը ներկայացնէ: Մեր այս գրեւոր նպատակը չէ՝ զՄեքոսի եպիսկոպոսը յանցանք դատել եւ զԱստուածատուր արդարացներ Մենք կըսենք որ՝ Աղբ կայ, վարչութիւն կայ, օրինաւորութիւն կայ: Թո՛ղ դան երկուքն ալ վարչութեան ասանին ներկայանան եւ քննուին: Թո՛ղ անմղը պատկուի, եւ յանցանքը պատժուի: Ի զգուշութիւն իրեն եւ ի զգուշութիւն այլոց: Մենք որք որ աղանի խնարկուները՝ զինքը աղաւթսէր, ուսումնասէր, խաղաղասէր եւ ճշմարտասէր կանուանեն: Բայց փորձը ստոր հակառակը կը ցուցնէ: Մենք որք եպիսկոպոսը Մուշեղի ջրանցքի բացման հանդիսին ներկայացուցիչ զնոց, այս էր իւր պաշտօնը, զոր իբր թէ կատարեց: Ինչո՞ւ չը Վերադարձաւ իւր վիճակը, որ մինչեւ ցարդ աւանց հոյսի ի է, եւ ինչ իրաւամբ ինքը զինքը եպիսկոպոսի առաջնորդ անուանից: Երբ հրովարտեալ եւ սրտ կոնդակաւ կամ հրամանաւ, ոչ մէկու հրամանաւ, ոչ մէկու հրովարտեալ, եւ ոչ մէկու կանգաւալ, ալ մի միայն Յակոբեան եղբայր հրաւիրածօք: Ուրեմն Մեքոսի աւելի Յակոբեան տան քահանան է, քան թէ Եպիսկոպոսը աղդայնոց առաջնորդը:

Արդեօք այս ընթացքը՝ այսինքն Նոյնան թուոյն պէս աշխարհի չինութեան լուր բերելու զրկուլ, եթալ եւ չիբարդանալը, փորք կուսակցութեամբ մ'ընդլինք առաջնորդ անուանելը, իր բուն վիճակը երեւի վրայ ձեռքելը, եպիսկոպոսի համար չըսեմ յանցանք, թերութիւն է թէ ոչ: Աստուածատուր վարդապետի ձեռքէն բռնութեամբ չանթան յափշտակել, բանալ, նամակները մէջէն հանել, ցրուել, բացմութեան մէջ կարդալ, եւ յարձամարտել աղգի մը Պատրիարքը եւ ամբողջ 300 անձներ բաղկացեալ միաբանութիւն մը առանց բռնաւոր պատճառի, այս՝ եպիսկոպոսի մը համար յանցանք է՝ ոչ: Աղբսանդ ըլլալէն իւր ստորագրութեամբ թիւ քանի յիշելուտու վարդապետին սենեակը կնքելու եւ երուսաղէմայ կալուածները գրաւելու, կը վայելէ՝ եպիսկոպոսի մը եւ յանցանք է թէ ոչ: Երուսաղէմի դործակալ Մանուկեան Գեորգի կեղծ ստորագրութեամբ Եպիսկոպոսին Աղբսանդ ըլլալ թիւ քանի առաւ եւ զԱստուածատուրը Գեորգի պէյն եւ Պօլոս Էֆենտիի կողմէ յիշելուտու հրաւիրել, այս ներդու թիւն յանցանք է թէ ոչ: Պօլոսի փոխանորդը վարչութեան նախնի կանոն յիշելուտու զրկելու, որ

պէս զի Մեքոսը՝ վարդապետին սենեակը բանայ եւ իրեն յանձնէ: Նամակին օրինակը երուսաղէմայ փոխանորդը Աստուածատուր վարդապետին կը դրէ, յայտնելով թէ վարչութիւնը այն օրինակ նամակ մը գրեց, սենեակը քեզ յանձնելու համար: Այս օրինակը եւ փոխանորդին գրած նամակը, որ մինչեւ յիշելուտու սիկուրմայ ապահովութեամբ կը լինայ, անկէց յիշեցնողը դնացած ժամանակ որպիսի անամբմին եւ կամ անհոգի հրեշտակներ զաննք կը յափշտակեն եւ Մեքոսի ձեռքը կը հասցընեն: Այս ալ յանցանք է թէ ոչ: Վարդապետները եւ օր սենեակի մը մէջ պահպանայ զգուշութեան ներքեւ բան տարկելը՝ եպիսկոպոսի մը յանցանք է թէ ոչ: Վարդապետին վրայ յարձակում ընել, առաջին անգամ ինքը զվարդապետն ապտակել եւ անմիջ ժողովուրդը անոր դէմ զրգուել եւ լռելի ստորագրութիւն տունելը՝ խաղաղութեան վարդապետի մը, եպիսկոպոսի մը յանցանք է թէ ոչ:

Ընթերցողք ձեզ կը հարցնեմ, ասանց բռնութեան ո՞վ յանձնառու ըլլայ իր չըրած յանցանք իբր ըրած ստորագրել, մինչեւեւ այն յանցանաց պատժոյն մեծութիւնն ալ զգալի է: Ահա այս է Մեքոսի անմեղութեան եւ Աստուածատուր յանցանքութեան խնդիրը, որն որ ըստ իմ վարչութեան օրինաւոր ատեսներ միայն պիտի կարողանայ լուծել: Եթէ Մեքոսը եպիսկոպոսը Յակոբեան եղբայրը ապաւանդութեան եղբայր չըրած, բայցնէ՝ աղգի եւ վարչութեան դէմ: Բայց մենք զինքը բարեկամարար կը յորդորեմք որ օրինաւորութեան ատեսին ներկայանայ իրեն օտոն կարծուած Աստուածատուրին հետ ի թէ վարչութեան հրաւիրին անհնազանդ զըտնուի, այն ժամանակ կայ զինքը հրեշտակները ձեռք մը մը որուն ոչ ինքը կընայ ընդդիմանայ եւ ոչ Յակոբեան կարար:

Կը լսենք թէ Աղբ, Բաղ, Ժողովայ որոյմամբ եւ Ամեն Սրբազան Հայրիկի հաճութեամբ աղգային Պատրիարքարանի Դպրոց Օրէնութեան ջնջուելէն, եւ այսուհետեւ Պատրիարքարանի Գաբու Բեռնահատի Էֆենտիին իւր պատասխանատուութեան տակ մէկ Մեքոսի մը եւ մէկ ալ Դպրոցի Էֆենտի մը պիտի ունենայ:

Հետեւեալ նամակին մէջ ծանուցեալ օգտակար անօրէնութիւնը փափաքելի է որ ամեն թաղական զբարոյներէ ընդունուի:

14 օգոստոս 1870 Գաւառի զուրմ յիշողք:

Թաղական զբարոյներու մէջ ի վաղուց անոր տղայքը հարսանիքի եւ մեռելի տանելու անտեղի սովորութիւն մը կայ, որ քիչ չիստ չափ տղայ ամեն կերպով, Այս անպատշաճ սովորութիւնը Պէղծեան զբարոյն ալ ունելով, չարաթը մէկ երկու անգամ իւր մը տղայք ժամերով իրենց դասերէն դուրս ննջեցելոց յազարկաւորութեամբ կը զարկն: Հոգաբարձութիւնս սոյն անտեղութեանց վերջ մը տալու համար այսօրուց կըսեմք աղգային թաղական միջոցաւ պարտք կըսեմք աղգային թաղական ընել ընդհանրութեան, որ պարտեւեալ բռնու երբեք ոչ հարսանիքի եւ ոչ մեռելի աղայ մը զբարոյն դուրս չընանուի: Ներկայ աղգարարութիւնս, խնդրեմ, Մեծ խմբագիր, ձեր պատուական լրագրող չըրատարակել յօդու աղային մանկուոյն եւ յօրինակ Աղբ, այլոց զպրոցաց:

Մնամք ձերում Սեծ միշտ յարգանքով ի զիմաց հոգաբարձութեան Պէղծեան վարժարանի:

Մէքոսի Մ. Բ. Ս. Ս.

Խմբագիր: Հայկական ընկերութիւնս ի նպատակ Աւագարի ի հաւաքած նուիրենք ու Աղբ: Սահմանադրութեան տնտեսբորդ տարեւործի հանդիսին սովոր ձեռք բերած հասոյթը, իր կանխուր բոլոր յայտարարութեանը համեմատ Ս. Պատրիարք ձոր յանձնեց, եւ Նորին Արքայութիւնէն ըստացաւ հետեւեալ երկու ընկալողներն, որոնք կը փութայ հրատարակել յանդորութիւն սրտի նուիրատուաց:

ԱՆՊՈՐՏԱԴՐԻՔ

Յանուար Աւագարի ի հաւաքուած զուարթ ձեր զրադիր Գաապարէն ընդունեցի, ամբողջ 2806 զուր, որք ի միամիտութիւն այս անդորարից կուտամ ձեռք:

1870 օգոստոս 6 Պ. Կ. ԽԻՐԻԿԵԱՆ

Խմբագիր: Յանուար Աւագարի ի նախաւորն հաւաքուած նուիր ի հաճութեամբ Հայր Ընկերութեան, ստացայ ամբողջ 7377 զուր 30 փութ ի կողմանէ յիշեալ ընկերութեան պատգամաւորաց, Յովհաննէս աղայի Կրճիկեան եւ Միքայիլ աղայի Արչեան, որոց յայտարարութիւն ետու զայս ընկալացիր:

1870 օգոստոս 7 Պ. Կ. ԽԻՐԻԿԵԱՆ

Խնդրեմ Մեծ Խմբագիր ձեր յաջորդ թուով ներկայ հրատարակել բարեհաճիր:

Ի զիմաց մասնավորութեան Հայկական ընկերութեան

13 օգոստոս 1870 Ս. Կ. ԽԻՐԻԿԵԱՆ

Սահմանիւ

ԱՂԲ

Նուար—Հաճապարեան վարժարանին տեսչութիւնը պարտք կը համարուի ծանուցանել պատուարժան ծրուղաց թէ կարեւոր նորոգութեանց պատճառաւ դատարանութեան սկզբնաւորութիւնը, որ օգոստոս 13-ին պիտի ըլլար, սեպտեմբեր ամսու 1-ին ձգուած է:

Աշակերտք պէտք է ներկայ դրաւ նուիր օգոստոս 31-ին:

ԱՆՈՒԱՆՔ ԴԱՆՈՒԱԿԱՆ ՆՈՒՐԱՏԱՐԱՐՆԵՐ

Մեծապատիւ աղայք	
Մ. Աւետիս Մուրադեան Զմէկ զեկեցի	200
Մարտիրոս Սէքսանեան Արմաւնիցի	430
Մ. Մարթէոս Ալեքսանեան	100
Թեոդորոս Մանուկեան	41
Գրիգոր Շիրինեան	22
Յակոբ Ոսկեհանեան Բալուցի	22
Արքայաւ Զինիկեան Արապկերցի	20
Գեորգ Քիրալայեան Դանիցի	11
Կարապետ Յակոբեան Թաւադարացի	41
Գրիգոր Ներսէսեան Արմաւնիցի	41
Մանուկ Առաքելեան Աղագկերցի	41
Գրիգոր Առաքելեան Կասպից	41
Գրիգոր Մ. Ղազարեան Զմէկ զեկեցի	41
Գրիգոր Աղաճանեան Արապկերցի	41
Դովանէս Պարսեան Զմէկ զեկեցի	41
Նիկողոս Գեորգեան Բալուցի	5 20
Ներսէս Գրիգորեան Արմաւնիցի	5 20
Կարապետ Մարտիրոսեան Թաւադարացի	5 20
Վարդան Հորանիկեան Արմաւնիցի	5 20
Յակոբ Մանուկեան Բալուցի	5 20
Արքայաւ Թաթեղեան Զմէկ զեկեցի	5 20
Մարգար Երաւանեան	5 20
Առաքել Նիկեան Բալուցի	5 20
Կիրակոս Պարսեան Արմաւնիցի	5 20
Կիրակ Մ. Համբարձումեան Չրապի	8
Գալուստ Թաթեան	8
Մարտիրոս Կասպից	5 20
Հաճի Թորոս Լալիկեցի	5 20
Առաքել Սահմանեան Բալուցի	6
Հանիկ Գարիկեան Դաճի զեկեցի	5
Յարութիւն Կարսեան Վանցի	5
Մաղաք Տէր Մաղաքեան	22
Արքայաւ Սոլունեան	22
Մկրտիչ Մելիտեան	41
Յովհաննէս Աղագեան	41
Մեքոսի Աւետիսեան	41
Մ. Միքայիլ Աւետիսեան	41
Խոսէիկ Մանուկեան	5 20
Խոսէիկ Աճի Բալուցեան	5 20
Մ. Յարութիւն Նուրեան	5 20
Հայրապետ Յակոբեան	5 20
Սիմոն Սայեան Ալեքեցի	7
Սահման Պաղտատարեան Ալեքեցի	7
Մկրտիչ Պէլիկեան	6

Մ. Մանուկ Սամարեան վանեցի	410
Պետրոս Կալանդեան	40
Յովհաննէս Սեւորդեան Արապկերցի	55
Յարութիւն Յ. Յովհաննէսեան Բաղի	24 20
Մ. Մուրադ Բաղդադեան վանեցի	22
Պետրոս վարդանեան	5 20
Յակոբ Մատթէոսեան	5 20
Յովհաննէս Սարգսեան	5 20
Մկրտիչ Աւետիսեան	5 20
Ստանուր Գրիգորեան	5 20
Ղազարոս Գրիգորեան	5 20
Յարութիւն Պողոսեան	5 20
Գէորգ Յովսէփեան	5 20
Յակոբ Յաւուսեան	22
Մ. Սահակ Սիմոնեան	22
Մարգար վարդանեան	44
Մարտիրոս Խաչատուրեան	5 20
Յարութիւն Գրիգորեան	5 20
Մ. Ասլան Աստուածատուրեան	22
Մարգար Մատթէոսեան	5 20
Պետրոս Թովմասեան	5 20
Մ. Յովհաննէս Շմառնեան	44
Գէորգ Մկրտիչեան	5
Փիլիպպոս Քոյրեանց Տփղիզի	40
Մինաս Շմառնեան Արապկերցի	5
Գէորգ Մեղրեան Ակնեցի	22
Մանուկ Սարգսեան Տփղիզի	44
Մանուկ Սարգսեան	22
Պետրոս Աստուածատուր	44
Գասպար Գրիգորեան	5
Կարապետ Շմառնեան	44
Գէորգ Մեղրեան Եւզղիպոս	410
Կարապետ Մեղրեան	410
Գէորգ Մկրտիչեան	22
Սարգիս Մեղրեան	44
Գրիգոր Սարգսեան վանեցի	22
Նիկողոս Տփղիզի Ակնեցի	22
Համբարձում Պատրաստեան Արապ	44
Յարութիւն Գալուսեան Ղարախարցի	2
Աթանաս Կրճողակեան	2
Համբիկ Թումանեան	4
Աւագ Արեւեան	3
Կարապետ Յարութիւնեան Արապկեր	22
Նիկողոս Յարութիւնեան	44
Կարապետ Բաբեկեան Ղարախարցի	4 20
Մեսրոպ Մառուկեան	22
Պետրոս Յովհաննէսեան	3
Յարութիւն Մովսէսեան	2
Սահակ Խաչիկեան	4 20
Յարութիւն Յարգսեան	2
Մանուկ Գրիգորեան	4
Գալուկ Նիկողոսեան	5
Առաքել Տէր Գարրիէլեան	3
Սահակ Մովսէսեան	2
Խաչուկ Քէչիկեան	2
Աւագ Պէրսիկեան	4

(Յաւելու Բեռնի)
... Խաչիկեր
1870 թ. դեկտեմբեր 10
Առ ձեռք ուղղուած «Արարիկ» թերթը
ՄԵՏԱՆՔԱՆ անունը գրութիւնը, ՍԵՐՈՐ որ ինչպէս
սկիզբէն կրնայի «Արարիկ» ձեռնարկը արարող
սով հրատարակուած, մանաւանդ ողջամբ

էն հրատարակուելէ ծրարարին դէմ ըն-
դարձակ պատասխանատուութիւն մ'է, կը
խնդրեմ ձեռք ազգայնութիւնէ, որ եթէ
բարեհաճէ ձեռք ազգայնութիւնէ մէկ
անկիւնը յայտարարէ, միանգամայն ծա-
նուցանելով ձեռք բարեհաճ ընթերցողացը
որ մինչեւ «Արարիկ» անունը լրագրոյն 'ի յոյս
հիշելուն հատուած հատուած պիտի չա-
րունակուի յիշեալ պատասխանատուութիւնը
Ասոր հետ ներքեւ կը խնդրուի նաեւ
բոլոր Հայ ընթերցողներէս որ յիշեալ զը-
րութեան առանց տաճկարաւ լեզուին ու
ոճին պարզութեանը եւ չարագրութեան
թերութեանցը նայելու, անոր մէջ ամփո-
փուած անմիտեղի ճշմարտութեանց ու
արդարութեանց արձագանգներու միայն
մինչեւ վերջը ունենալիք եւ ուշադիր ըլ-
լան, որ եւ ըստ ինքեան կարծեմ այս է
ուղիղ հատուցութիւն մը, եւ այս կը պա-
հանջէն ողջամբ ընթերցողը
Ուստի կը յուսացուի թէ ճշմարտ
Հայաստան պիտի չի զլանան անոր այս ա-
ռաջին թուոյն համար երկու ճիշդ հաս-
կան մը միայն հատուցանելով զանի սի-
րով ընդունելով, որով պիտի քաջալերեն
նորին հեղինակը միւս թիւէն ալ հետը-
հետ հրատարակուի
Եւ արդ մնամ ձեռք պատուական լրագր-
ոյն յարատեւութեանը միշտ բարեմաղ-
թու :

Մ. Գ. Տէր-Գեղ
Ե. Ղ. Գ.

40—50 տարեկան պատուաւոր տի-
կին մը կուգուի, որ կարող ըլլայ գե-
ղեցիկ վարժարանի մէջ ժողովուրդ
տանտնիկնոյ եւ մօր մը տեղ բռնել
Թանձն առնողը Նուպար—Շահնազար-
եան վարժարան գիտելու է, Այդպիսի
տիկինը մը համար ամսական չի պիտի
խնայուի :

Ա. Զ. Գ.
Փաստաւոր Մէրէմ—Գուլի Աղեք-
հանդը Էֆէնտին, որ փարիզու մէջ
իրաւագիտութեան ուսումն աւարտե-
լով անցեալները մայրաքաղաքս վե-
րադարձու, իւր գրասենեակը հաս-
տատած է 'ի Ղալաթիա Եւրոպէի Գալ-
տըրմ Գէորգ պէյ խան թիւ 12 :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԲ
ՀԱՅՈՑ
Ե Կ Ե Ղ Ե Յ Ի Ն
ԵՒ
ԱՆՈՐԱԼԵՆՈՒՄԱՆԲ
Անցեալ տարի լը Մօնտ եւ Չիլի-

թա—Բաթմալի ճիզգիթական լը-
րագրաց դէմ Գեր. Խորէն Եպիսկոպո-
սի գրած եւ փարիզի Միութիւն Գր-
քնատնէական անունով հանդիսին մէջ
հրատարակած հերքման թարգմանու-
թիւնն է, որ Մանուկ մէկ մէջ անցեալ
տարի հրատարակուելէ ետեւ հիմա
զատ տեղադրու ալ տպուած է
Ամեն Հայ գրախոսուող քով կը
գտնուի զին 3 դրու :

ՄԵՏԱՆՔԱՆ ԳԱՐՃԸ ՍԵՏԸ

Մէտայի Հաղիքէթ անուն Անդրա-
շահեան լրագրին միջնադարեան քա-
ղաքութեանց եւ Հակահատունեանց
դէմ հրատարակած թշնամանց հեր-
քում մ'է, որ տեղոր առ տեղ հրա-
տարակի սկսած է խմբագրութեամբ
Պ. Գ. Տէրմէնճեանի :
Կը գտնուի ամեն Հայ գրախոսա-
ւող քով եւ Եֆէնի ճամբի դուռը Թո-
հաֆէթի Գ. Գառնիկին խանութը Գին
2 դրու :

ԾԵՐ ՍԵՐՈՐ ԲԱՆԱՍՏԵՂԱՅԱՆ ՎԵՐԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. ԳԱՆԱՍՏԵԱՆ

Կը ծախուի բոլոր Հայ գրախոսա-
ւող քով եւ Բաղրաքընդար փողոց ծը-
խալաճառ Տէմիրբալուէն եւ լրագր
խանութը Մահմուտ փաշա Պոյաճի
Մանուկ աղայի խանութները նաեւ
կամուրջի գրեթէ Մոքրատ աղայի գր-
ասարանը ու բոլոր լրագրի ծախողնե-
րուն ձեռքը Գին 3 1/2

ՊՈՒՓԵՍ ԿԱՍ ԱՆԴՐԱՆԵՆԱՆ

ՀԱՅ ՄԸ
ԳՐԵՑ Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

Մէտայի Հաղիքէթ անուն թեր-
թին բանդաղուէնքն եւ Պապին ան-
որիտութիւնը պատմական զօրաւոր
տաղանթներով հերքող հմտակց եւ
խիտ հետաքրքրաշարժ տեղակ մ'է,
որուն մէջ Հոգի մի անսխալ Պապերէն
չառնելուն վարքն ալ համառօտիւ պատ-
մուած է
Ամեն Հայ գրախոսուող քով կը
գտնուի զին 3 դր :

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԱՅԱՅԱՆ ԱԵՂՈՒ ՏՄԱՏԱՐԵՑ ՊՈՒՓՈՒՄ Գ. ԳԱՆԱՍՏԵԱՆ ԳԻՆ 40 ԳՇ

Միւհէնյանեան տպարանի տաճ-
կական նոր տառերով տպուած այն
գրաւորքը ամեն Հայ գրախոսուող
քով կը գտնուի, որ կը բաղկանայ Օս-
մանեան տառերուն զօրութեան ու կը-
ցորդութեան կանոնները, արդի ոճով
գործածական այլ եւ այլ դրութիւն-
ներ, Օսմանեան լեզուի մէջ գործած-
ուած արաբերէն համաձայնութեան
կանոնները օրինակներով հանդերձ,
կառավարութեան յղաչեմական տե-
ղերն ու տխրանքները, եւ գեղեցկապ-
րութեան վարժութիւնը ըլլալու համար
պարունակած գրութեանց ձեռագիր
կոնտիքները :

ԾԵՐ ՍԵՐՈՐ ԿԱՅԱՆԱԿԱՆ զօրաց համար 300.000 օխայ ճէնօխայի բրինձին վերջնական գնահատութիւնը 'ի գործ պիտի դըր- ուի երկուշաբթի օրը 17/29 թ. դեկտեմբեր 'ի Տարի Շուրա :

12 թ. դեկտեմբեր 1870
ի Գուռն Սպարապետի

Այս լրագրի շարքը երկու անգամ
կը հրատարակուի շրթեքարթի եւ շա-
քարթ օրերը, Բաժանորդագրութեան տե-
ղերն են Կ. Պոլսի Զինկի Խանը վերի
շարքի թիւ 6 Մասիսի խմբագրատունը
Խոյ գաւառացի մէջ հետեւեւ հոգա-
ւարձուաց սենեակները :
ԻՋՄԻՐ. Ստեփան աղա Տէմէն
Նիկոսի-Կ. թորոս աղա Ոսկերի
ՍՏԱՌԱՋԱՐ. Յարութիւն աղա Ղազա-
րէթեան
ՏՐԱՊԵՂՈՐ. Խաչատուր աղա Լիւսեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զա-
քարեան

ՍԵՐԱՍՏԻՍ. Ղարգան Եփէնի Արարի-
եան
ԵՍԵՐ. Մ. աղա Խաչիկեան
ՀԱՅԿ. Նիկողոսյան աղա Տէր Մար-
գարեան
ԵՐԶՆԱՅ. Բնիկոսյան Թանգարան
ՎԱՆ. Գրիգոր աղա Խաչանեան
Ուրիշ քաղաքներէ տարազգի
զոյներն այս տեղերէն մէկուն հետ խնամ
թղթակցի :

Խմբագիր—Տէրմէն
Կ. Ս. ԻՐԵՆԻՆԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՅԻՍ ԼՐԱԴՐՈՒ
Կ. ՊՈՒՓՈՒՄ ԳԻՆ ԿԱՆ

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

ԲՆԹԱՅՐ ԳՈՒՄԱՆՈՒԹԵԱՆ 45 ԹՐԱՍՏՈՒ	
(ՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅ ԷՆՏ 100 ԿՈՒՐՈՒՄԵՆ)	
Լոնտոն 3 ամիս դուրս 441/2—442	
Մարտիկա » ֆրանք 22,90—	
ԲՆԹԱՅՐ ԳՐԱՍՈՑ 45 ԹՐԱՍՏՈՒ	
Անգլի Լիւրա դուրս 440,35	
Նաթիւն ոսկի » 88,28	
Խմբակաւ ոսկ » 89,30	
ԲԵՐԵՄԻՆ » 54,25	
Հինգ ֆրանք » —	
Հինգսոց » 406,	
Պղնձ » 443,20	
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 45 ԹՐԱՍՏՈՒ ԱՐՄՏԻՐ	
Յորին կարծր Պէտարապիա 28 — 30	
» » Աղաղ 29 — 31 »	
» » Պալլէք 28 — 30	
» » Պալլէք 27 — 29 »	
» » Բէքիւրաղ 27 — 28	
Կալուղ Աղաղ 30 — 32 »	
» » Պէտարապիա 30 — 32 »	
Կիւրքա Թումա 27 — 28 »	
Յորին կարծր Պոլսի 26 — 28	

» » Վառնա 26—28	
» » Պալլէք 26—28	
Եղիպտացորին Թումա » —	
» » Անատոլ » 45	
Գարի Թումա » 43 —	
» » Անատոլ » —	
ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐԲ	
ԽՈՉԱԿ ԶՈՐ	
Պոլսոյ զուրու » —	
Անատոլ » —	
Քոլոս » ֆրանք ոչ զին կայ	
Խալիք » եւ ոչ զին »	
Ծախած » —	
ԲԱՍՊԱԿ ԳՐԱՐԱՆ	
Կէյլէ հօխա 40 —	
Իզմիր » —	
Ատանա » 40 —	
Պարսկաստան » 71/2 —	
Վրաստան » 8 —	
ԲՈՒՐԴ	
Անատոլու լուսացուած հօխա 44 —	
» » Հլուացուած » 51/2 — 51/2	
Բուլիլ լուսացուած » 42 —	
» » Հլուացուած » 61/2 —	
Վրաստան լուսացուած » —	
» » Կէյլուացուած » 46 —	
» » Հլուացուած » 22 — 23	
Տոպրոն » 81/2 —	
Էսկի Շէկ » 6 —	

» » ՄԱՂ 26—28	
Պարսկաստան հօխա 44/2 —	
Անատոլ » 40/2 —	
ձեռնակ » 6 —	
ՃԵՐԻ	
Գայսերի Ա. տեսակ հօխա 46 —	
» Բ. » » 45/2 —	
Լնկիւրի » » 46 —	
Թողաթ » » 43/2 — 44	
Աքէլէ » » 41 — 43	
Եօզաթ » » 44 — 44	
Զօրու » » 44 — 42	
ԲԻՅԻՐ	
Լնկիւրի » հօխա 48 — 53	
Գաստապոլ » » 48 — 50	
Պէյրաղ » » 50 — 51	
Զէրքէ » » 48 — 50	
Վան » » 27 —	
ԱՅԵՐԻ ՄՈՐԻ	
Ամասի » 7—8/2 կտոր մէկ 0 — 1.	
Եօզաթ » » » » »	
Սիւս » » » » »	
Լնկիւրի » » » » »	
Գայսերի » » » » »	
ՁԵՐ	
Մուստի » հօխա 71/2 —	
» » » » » 7 —	
Այլու » » » » » 40 —	
Մաքէ » » » » » 7 —	
Մէլի » » » » »	

Պղնձ Թողաթ երկրին մէջ 9/2 — 10	
Սալիկ Գաստապոլ հօխա 18 — 22	
Ս. Գիւն » 340 — 380	
Գիւն » 26 — 28	
Սոս » 41/2 —	
Կտաւաթ Ենատ » Գիւն 26 — 28	
» » Բուլիլ » —	
Մետաղ Պարսկ. Բէյ » 44 — 48	

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐԲ	
Խաչմէ Բիւլ. տեսակ 100 հօխ. —	
» Բ. » » 750 — 850	
Ենէն » 16 —	
Շաքար վոշի Անգլ. Բնգ. 232 — 233	
» » Գաղ » —	
» զուլ Գաղ » 280 — 300	
Զոյ Բոնի » հօխա 24 — 24	
» Բ. Զ. Զ. » 30 — 65	
Անատ. զաւայ Կենդ. 890 լիւր 920	
Պղնձ (պիլէն) հօխա 71/2 —	
Լնկիւրի (պիլէն) Պղնձ » 440 — 430	
» » Մատրա » 440 — 460	
Զինք տախտ 100 հօխա ֆր. 403 —	
Երկաթ ձողաձեւ » 60 —	
» տախտակ » 72 —	
» Բեւեղ » 70 —	
Բարձր » 87 —	
Բրինձ Խալիկ 100 Բիւլ. ֆր. 40 — 41	
Կարագ եղ Բ. ուսի » 43/2 —	
Խալիկ » 21 — 24	